

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Володимир Староста

ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

*Методичні матеріали
для практичних занять
та
самостійної роботи студентів*

Ужгород
2023

Володимир Староста

С-77 Педагогічні дослідження: Методичні матеріали для практичних занять та самостійної роботи студентів. Вид. 2-е, випр. і доп. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 32 с.

Посібник містить дві частини; перша – включає тестові завдання з основ педагогічних досліджень. Пропоновані тести є системою завдань, за результатами виконання яких можна здійснювати як поточне й підсумкове оцінювання навчальних досягнень студентів, так і вносити певні зміни у процес вивчення окремих розділів чи тем. Тести можуть бути використані також в якості тренувальних, оскільки введені до автоматизованого контролю і оцінювання навчальних досягнень студентів у системі електронного навчання УжНУ на базі інформаційного середовища Moodle.

Друга частина посібника містить діагностичні методики, які стосуються різних аспектів професійного навчання та майбутньої педагогічної діяльності. Посібник може бути використаний у процесі самостійної роботи з циклу психолого-педагогічних дисциплін для студентів галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 012 «Дошкільна освіта», спеціальності 013 «Початкова освіта» та інших спеціальностей, де вивчається дана тематика («Основи педагогічних досліджень», «Педагогіка», «Педагогіка та психологія ВШ» тощо).

Призначений для студентів, викладачів закладів вищої освіти тощо.

Рецензент: професор Опачко М. В., доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рекомендовано до друку

науково-методичною комісією факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

(протокол №8 від 29 червня 2023 р.)

© В.І. Староста, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЧАСТИНА I. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	
1. ПЕДАГОГІКА ЯК НАУКА	5
2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	8
ВІДПОВІДІ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	16
ЧАСТИНА II. ДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИКИ	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27
ДОДАТКИ	29

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах посилюються вимоги до наукових робіт (дисертаційні, магістерські тощо), а особливо в галузі психолого-педагогічних наук, оскільки дані науки утворюють і оновлюють ядро структури сучасної освіти, обґрунтовують зміст, форми, методи навчання і психолого-педагогічної діагностики тощо. Формування національної системи освіти і виховання сприяє зростанню актуальності методологічних аспектів досліджень у цій сфері (загальна система принципів і засобів організації наукового дослідження, досягнення і побудова теоретичного знання, а також способи практичної діяльності).

Наукове дослідження в галузі освіти розглядаємо як комплексне психолого-педагогічне, оскільки:

- психологія вивчає закономірності розвитку психіки людини, а педагогіка – закономірності навчально-виховного процесу, які впливають на її розвиток, поведінку, виховання тощо;
- сучасні педагогічні технології неможливі без урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів (студентів);
- такий міждисциплінарний (інтегрований) підхід до аналізу сутності проблем в освіті покращує об'єктивність процесу пізнання і сприяє ефективному перетворенню дійсності.

Посібник містить дві частини; перша – включає тестові завдання з основ педагогічних досліджень. Пропоновані тести є системою завдань, за результатами виконання яких можна здійснювати як поточне й підсумкове оцінювання навчальних досягнень студентів, так і вносити певні корективи у процес вивчення окремих розділів чи тем. Тестові завдання розроблено на основі чинних підручників, нормативно-правових документів та інших джерел відповідно до програмних вимог психолого-педагогічної підготовки студентів. Тести можуть бути використані також в якості тренувальних, оскільки введені до автоматизованого контролю і оцінювання навчальних досягнень студентів у системі електронного навчання УжНУ на базі інформаційного середовища Moodle.

Друга частина посібника містить діагностичні методики, які стосуються різних аспектів професійного навчання та майбутньої педагогічної діяльності

Посібник може бути використаний у процесі самостійної роботи з циклу психолого-педагогічних дисциплін для студентів галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 012 «Дошкільна освіта», спеціальності 013 «Початкова освіта» та інших спеціальностей, де вивчається дана тематика («Основи педагогічних досліджень», «Педагогіка», «Педагогіка та психологія ВШ» тощо).

Сподіваюсь посібник допоможе Вам у навчанні.

Автор

ЧАСТИНА І. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. ПЕДАГОГІКА ЯК НАУКА

1.1. Укажіть пропущені слова: ... – освіта як сфера суспільної діяльності, основним завданням якої є виховання і навчання людини.

- А об'єкт педагогіки
- Б предмет педагогіки
- В об'єкт педагогічної практики
- Г предмет педагогічної практики

1.2. Укажіть пропущені слова: ... – дослідження сутності розвитку і формування особистості людини та визначення на цій основі теорії і методики виховання як спеціально організованого педагогічного процесу.

- А об'єкт педагогіки
- Б предмет педагогіки
- В об'єкт педагогічної практики
- Г предмет педагогічної практики

1.3. Укажіть пропущені слова: ... – виховання як цілеспрямований вплив на розвиток особистості вихованця, що здійснюється спеціально підготовленими фахівцями (педагогами).

- А об'єкт педагогіки
- Б предмет педагогіки
- В об'єкт педагогічної практики
- Г предмет педагогічної практики

1.4. Укажіть пропущені слова: ... – відносини, які виникають у процесі педагогічної діяльності, методи, принципи, на основі яких вона реалізується, закони і закономірності, яким вона підпорядковується як цілісний процес.

- А об'єкт педагогіки
- Б предмет педагогіки
- В об'єкт педагогічної практики
- Г предмет педагогічної практики

1.5. Укажіть пропущені слова: ... – виховання як свідомо та цілеспрямовано організований процес.

- А об'єкт педагогіки
- Б предмет педагогіки
- В об'єкт педагогічної практики
- Г предмет педагогічної практики

1.6. Укажіть пропущені слова: ... – реальна взаємодія учасників педагогічного процесу.

- А об'єкт педагогіки
- Б предмет педагогіки
- В об'єкт педагогічної практики
- Г предмет педагогічної практики

1.7. Укажіть пропущені слова: ... – способи взаємодії учасників педагогічного процесу, зумовлені його цілями, завданнями та змістом.

- А об'єкт педагогіки
- Б предмет педагогіки

В об'єкт педагогічної практики
Г предмет педагогічної практики

1.8. Визначте функцію педагогіки та відповідний рівень її реалізації щодо вивчення передового і новаторського педагогічного досвіду.

А теоретична функція, рівень описовий
Б теоретична функція, рівень прогностичний
В технологічна функція, рівень проєктивний
Г технологічна функція, рівень перетворювальний

1.9. Визначте функцію педагогіки та відповідний рівень її реалізації щодо виявлення стану педагогічних явищ (напр., успішності, вихованості учнів), встановлення умов і причин, які їх обумовлюють.

А теоретична функція, рівень діагностичний
Б теоретична функція, рівень прогностичний
В технологічна функція, рівень проєктивний
Г технологічна функція, рівень перетворювальний

1.10. Визначте функцію педагогіки та відповідний рівень її реалізації щодо створення теорії навчання і виховання, моделей педагогічних систем, які випереджають освітню практику.

А теоретична функція, рівень описовий
Б теоретична функція, рівень прогностичний
В технологічна функція, рівень проєктивний
Г технологічна функція, рівень перетворювальний

1.11. Визначте функцію педагогіки та відповідний рівень її реалізації щодо розробки методичних матеріалів (навчальних планів, програм, підручників, посібників, педагогічних рекомендацій) на базі теоретичної концепції, у якій визначається план педагогічної діяльності.

А теоретична функція, рівень описовий
Б теоретична функція, рівень діагностичний
В технологічна функція, рівень проєктивний
Г технологічна функція, рівень перетворювальний

1.12. Визначте функцію педагогіки та відповідний рівень її реалізації щодо впровадження досягнень педагогічної науки в навчально-виховну практику з метою її удосконалення.

А теоретична функція, рівень описовий
Б теоретична функція, рівень діагностичний
В технологічна функція, рівень проєктивний
Г технологічна функція, рівень перетворювальний

1.13. Визначте функцію педагогіки та відповідний рівень її реалізації щодо оцінки впливу результатів наукових досліджень на педагогічну практику і наступну корекцію взаємодії наукової теорії та практики навчання і виховання.

А теоретична функція, рівень описовий
Б теоретична функція, рівень діагностичний
В технологічна функція, рівень оцінний і коректувальний
Г технологічна функція, рівень проєктивний

1.14. Укажіть поняття, що трактується як цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формуються уміння й навички.

А викладання	Б виховання	В навчання	Г учіння
--------------	-------------	------------	----------

1.15. Укажіть поняття, що трактується як процес засвоєння систематизованих знань і формування на їх основі світогляду, розвитку пізнавальних можливостей, а також набуття умінь і навичок для практичного застосування загальноосвітніх і професійних знань.

А викладання	Б виховання	В освіта	Г соціалізація
--------------	-------------	----------	----------------

1.16. Укажіть поняття, що трактується як процес і результат засвоєння учнями систематизованих ЗУН, формування на їх основі наукового світогляду, моральних та інших якостей особистості, розвиток її творчих сил і здібностей.

А викладання	Б виховання	В освіта	Г соціалізація
--------------	-------------	----------	----------------

1.17. Укажіть поняття, що трактується як цілеспрямований і організований вплив на розвиток особистості.

А викладання	Б виховання	В освіта	Г учіння
--------------	-------------	----------	----------

1.18. Укажіть поняття, що трактується як соціально і педагогічно організований процес формування людини як особистості.

А викладання	Б виховання	В освіта	Г учіння
--------------	-------------	----------	----------

1.19. Визначте назву процесу становлення людини як соціальної істоти під дією усіх без виключення чинників – екологічних, соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних та ін.

А виховання	Б освіта	В розвиток	Г формування
-------------	----------	------------	--------------

1.20. Укажіть поняття, що трактується як процес і наслідки становлення особистості під впливом спадковості, навколишнього середовища, цілеспрямованого виховання та власної активності особистості.

А виховання	Б освіта	В розвиток	Г формування
-------------	----------	------------	--------------

1.21. Укажіть поняття, що трактується як процес і наслідки кількісних та якісних змін стосовно фізичної, психічної, духовної, соціальної та інших сфер розвитку особистості.

А виховання	Б освіта	В розвиток	Г формування
-------------	----------	------------	--------------

1.22. Укажіть поняття, що трактується як процес і результат кількісних та якісних змін в організмі людини.

А виховання	Б освіта	В розвиток	Г формування
-------------	----------	------------	--------------

1.23. Укажіть пропущене поняття: ... – розвиток та становлення особистості як члена суспільства.

А викладання	Б навчання	В освіта	Г соціалізація
--------------	------------	----------	----------------

1.24. Визначте рядок, що містить **тільки основні** категорії педагогіки.

А виховання, навчання, підручник

Б навчання, освіта, виховання

В розвиток, індивід, запитання

Г школа, розвиток, освіта

1.25. Визначте рядок, що містить **тільки основні** категорії педагогіки.

А виховання, оцінка, розвиток

Б навчання, освіта, виховання

В урок, формування, навчання

Г соціалізація, урок, освіта

1.26. Визначте рядок, що містить **тільки основні** категорії педагогіки.

А виховання, вчитель, учіння

Б навчання, освіта, виховання

В учень, підручник, соціалізація
Г розвиток, спостереження, самовиховання

1.27. Визначте рядок, що містить **тільки основні** категорії педагогіки.

А виховання, оцінювання, перевиховання
Б навчання, освіта, виховання
В розвиток, уміння, соціалізація
Г викладання, підручник, учіння

2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Укажіть найвищий рівень методології педагогіки.

А філософський або філософська методологія
Б загальнонауковий або загальнонаукова методологія
В конкретно-науковий або конкретно-наукова методологія
Г технологічна методологія

2.2. Укажіть рівень методології педагогіки, що базується на системному і діяльнісному підходах; законах логіки; психологічних закономірностях, характеристиках різних типів наукових досліджень, їх етапів й елементів (об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження тощо).

А філософський або філософська методологія
Б загальнонауковий або загальнонаукова методологія
В конкретно-науковий або конкретно-наукова методологія
Г технологічна методологія

2.3. Укажіть рівень методології педагогіки, що базується на досягненнях педагогічної науки (сукупність принципів, методів, властивих певній галузі наукового пізнання, закони та закономірності педагогіки).

А філософський або філософська методологія
Б загальнонауковий або загальнонаукова методологія
В конкретно-науковий або конкретно-наукова методологія
Г технологічна методологія

2.4. Укажіть рівень методології педагогіки, що базується на результатах окремих методик та техніці дослідження.

А філософський або філософська методологія
Б загальнонауковий або загальнонаукова методологія
В конкретно-науковий або конкретно-наукова методологія
Г технологічна методологія

2.5. Структурно наука як складне утворення містить чотири підсистеми. Яка з них складається з учених, колективів і норм?

А гносеологічна або емпірико-теоретична	Б інформаційно-комунікативна
В методологічно-інструментальна	Г соціальна

2.6. Структурно наука як складне утворення містить чотири підсистеми. Яка з них включає інформацію, форми і норми спілкування?

А гносеологічна або емпірико-теоретична	Б інформаційно-комунікативна
В методологічно-інструментальна	Г соціальна

2.7. Структурно наука як складне утворення містить чотири підсистеми. Яка з них включає вчення про способи та принципи пізнання, методи та засоби наукових досліджень?

А гносеологічна або емпірико-теоретична	Б інформаційно-комунікативна
В методологічно-інструментальна	Г соціальна

2.8. Структурно наука як складне утворення містить чотири підсистеми. Яка з них включає знання (поняття, факти, закони, теорії тощо)?

А гносеологічна або емпірико-теоретична	Б інформаційно-комунікативна
В методологічно-інструментальна	Г соціальна

2.9. Яка функція наукової теорії спрямована на виявлення причинних та інших залежностей, багатоманітності зв'язків даного явища, його суттєвих характеристик, його походження і розвитку?

А методологічна	Б пояснювальна	В практична	Г прогностична
-----------------	----------------	-------------	----------------

2.10. Яка функція наукової теорії спрямована на зміну реальної дійсності?

А методологічна	Б пояснювальна	В практична	Г синтетична
-----------------	----------------	-------------	--------------

2.11. Яка функція теорії спрямована на формулювання висновків про існування невідомих раніше фактів, об'єктів чи їх властивостей, зв'язків між явищами і т. д.?

А методологічна	Б пояснювальна	В практична	Г прогностична
-----------------	----------------	-------------	----------------

2.12. Яка функція наукової теорії спрямована на формулювання різноманітних методів та прийомів дослідницької діяльності?

А методологічна	Б пояснювальна	В практична	Г синтетична
-----------------	----------------	-------------	--------------

2.13. Яка функція наукової теорії спрямована на об'єднання окремих достовірних знань в єдину цілісну систему?

А методологічна	Б пояснювальна	В практична	Г синтетична
-----------------	----------------	-------------	--------------

2.14. Яке розміщення логічних полів відповідає взаємозв'язку проблеми дослідження (1) та теми дослідження (2)?

А	Б	В	Г
---	---	---	---

2.15. Яке розміщення логічних полів відповідає взаємозв'язку об'єкта дослідження (1) та предмета дослідження (2)?

А	Б	В	Г
---	---	---	---

2.16. Яке розміщення логічних полів відповідає взаємозв'язку теоретичних методів дослідження (1) та методу узагальнення (2)?

А	Б	В	Г
---	---	---	---

2.17. Укажіть розміщення логічних полів, які відповідають взаємозв'язку математичних методів дослідження (1) та методу ранжування (2)?

А	Б	В	Г
---	---	---	---

2.18. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що визначає конкретні питання, на які дане дослідження має дати відповідь. Фактично це назва того, чим займається дослідник.

А актуальність дослідження	Б концепція дослідження
В проблема дослідження	Г тема дослідження

2.19. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що характеризує деяке достатньо важливе, проте ще не вирішене в науці чи практиці питання.

А актуальність дослідження	Б концепція дослідження
----------------------------	-------------------------

В проблема дослідження	Г тема дослідження
2.20. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що визначає його мету, шляхи і засоби її досягнення; це його логіка, стратегії наукового пошуку.	
А актуальність дослідження	Б концепція дослідження
В проблема дослідження	Г тема дослідження
2.21. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, обґрунтування якого означає пояснити необхідність вивчення даної проблеми у теперішній час.	
А актуальність дослідження	Б концепція дослідження
В мета дослідження	Г тема дослідження
2.22. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що характеризується як частина об'єктивної реальності, тобто того, що існує незалежно від нашої волі, нашої свідомості, яку потрібно дослідити. Або процес, деяке явище, яке існує незалежно від суб'єкта пізнання і на яке спрямована увага дослідника.	
А мета дослідження	Б об'єкт дослідження
В предмет дослідження	Г тема дослідження
2.23. Вимірювальні інструменти, прилади, наукова апаратура, анкети, тести і т.п., що необхідне для проведення наукового дослідження утворюють	
А засоби дослідження	Б методи дослідження
В предмет дослідження	Г результат дослідження
2.24. Способи планування, підготовки, проведення, фіксації та обробки результатів наукового дослідження утворюють	
А засоби дослідження	Б методи дослідження
В предмет дослідження	Г об'єкт дослідження
2.25. Як називають нові наукові знання?	
А засоби дослідження	Б методи дослідження
В предмет дослідження	Г результат дослідження
2.26. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що характеризується як певна сторона, частина, властивість, відношення об'єкта дослідження.	
А мета дослідження	Б концепція дослідження
В предмет дослідження	Г тема дослідження
2.27. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що характеризується як очікувані кінцеві наукові результати, які дослідник прагне досягнути в результаті його проведення.	
А мета дослідження	Б концепція дослідження
В предмет дослідження	Г тема дослідження
2.28. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що характеризується як зміст усіх послідовних етапів організації і проведення дослідження, які спрямовані для досягнення мети.	
А завдання дослідження	Б концепція дослідження
В предмет дослідження	Г тема дослідження
2.29. Укажіть компонент наукового апарату дослідження, що характеризується як сукупність систематизованих пізнавальних операцій, які диктуються предметом і метою наукового дослідження.	
А завдання дослідження	Б концепція дослідження
В метод дослідження	Г тема дослідження

2.30. Який підхід до організації педагогічного дослідження передбачає вивчення процесів переходу складних систем, що мають невпорядкований стан, у впорядкований і розкриття таких зв'язків між елементами цієї системи?

А історичний	Б комплексний	В синергетичний	Г системний
--------------	---------------	-----------------	-------------

2.31. Який підхід до організації дослідження вимагає єдності генетичних і структурних зв'язків у розвитку теорії науки, єдності історії та теорії науки і практики, єдності історичних і сучасних методів наукового дослідження тощо?

А історичний	Б комплексний	В синергетичний	Г системний
--------------	---------------	-----------------	-------------

2.32. Який підхід до організації дослідження передбачає, по-перше, насамперед одночасне врахування усіх аспектів, особливостей і чинників, які прямо чи опосередковано впливають на вирішення проблеми; по-друге, – всебічне вивчення об'єкта чи проблеми у тісній взаємодії з представниками різних наук, із залученням різних наукових теорій і методів?

А історичний	Б комплексний	В синергетичний	Г системний
--------------	---------------	-----------------	-------------

2.33. Який підхід до організації дослідження виходить із розуміння людини як непересічної цінності? Тому в процесі виховання і освіти враховуються інтереси та індивідуальні особливості і дитини, і її батьків, і педагога.

А аксіологічний	Б діяльнісний	В особистісно орієнтований	Г соціетарний
-----------------	---------------	----------------------------	---------------

2.34. Який підхід до організації дослідження ґрунтується на визначенні діяльності основою, засобом і вирішальною умовою розвитку особистості?

А аксіологічний	Б діяльнісний	В особистісно орієнтований	Г соціетарний
-----------------	---------------	----------------------------	---------------

2.35. Який підхід до організації дослідження виходить з того, що ціннісні орієнтації особистості є однією з головних характеристик особистості, а їх розвиток – основним завданням виховання?

А аксіологічний	Б діяльнісний	В особистісно орієнтований	Г соціетарний
-----------------	---------------	----------------------------	---------------

2.36. Який підхід до організації дослідження, орієнтований на виконання соціального замовлення як вищої цінності для певної групи людей, передбачає тенденційний підбір змісту і засобів виховання?

А діяльнісний	Б історичний	В особистісно орієнтований	Г соціетарний
---------------	--------------	----------------------------	---------------

2.37. Сутність якого підходу до організації дослідження полягає в тому, що відносно самостійні компоненти розглядаються не ізольовано, а у взаємозв'язку, в розвитку, русі? Зі зміною одного компонента змінюються інші.

А історичний	Б діяльнісний	В синергетичний	Г системний
--------------	---------------	-----------------	-------------

2.38. Які наукові дослідження мають за мету розкрити сутність педагогічних закономірностей та спрямовані на поглиблення наукового знання, розвиток методології науки, відкриття її нових галузей і не передбачають безпосередньо практичних цілей?

А прикладні дослідження	Б практичні розробки	В фундаментальні дослідження
-------------------------	----------------------	------------------------------

2.39. Які наукові дослідження вирішують окремі теоретичні і практичні завдання, що пов'язані з формуванням змісту виховання й освіти, розробкою педагогічних технологій; поєднують науку з практикою?

А прикладні дослідження	Б практичні розробки	В фундаментальні дослідження
-------------------------	----------------------	------------------------------

2.40. Які наукові дослідження мають за мету створення програм, підручників, посібників, інструктивно-методичних рекомендацій з питань організації процесів виховання і навчання, управління виховними системами?

А прикладні дослідження	Б практичні розробки	В фундаментальні дослідження
-------------------------	----------------------	------------------------------

2.41. Укажіть рядок, що містить **тільки** теоретичні методи дослідження.

А аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, класифікація
Б реєстрація, ранжування, побудова шкал, статистичні методи
В спостереження, опитувальні методи, соціометричні методи
Г опитувальні методи, соціометрія, метод незалежних характеристик

2.42. Укажіть рядок, що містить **тільки** практичні методи дослідження.

А аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, класифікація
Б реєстрація, ранжування, побудова шкал, статистичні методи
В спостереження, опитувальні методи, соціометрія
Г спостереження, реєстрація, педагогічний експеримент, індукція і дедукція

2.43. Укажіть рядок, що містить **тільки** математичні методи дослідження.

А аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, класифікація
Б реєстрація, ранжування, побудова шкал, статистичні методи
В спостереження, опитувальні методи, соціометрія
Г спостереження, реєстрація, педагогічний експеримент, індукція і дедукція

2.44. Який рядок містить **тільки** традиційно-педагогічні методи дослідження?

А аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, класифікація
Б реєстрація, ранжування, побудова шкал, статистичні методи
В опитувальні методи, соціометрія, метод незалежних характеристик
Г спостереження, бесіда, вивчення педагогічного досвіду

2.45. Який рядок містить **тільки** соціологічні методи дослідження?

А аналіз і синтез, узагальнення, порівняння, класифікація
Б реєстрація, ранжування, побудова шкал, статистичні методи
В опитувальні методи, соціометрія, метод незалежних характеристик
Г спостереження, бесіда, вивчення педагогічного досвіду

2.46. Укажіть емпіричний метод дослідження.

А аналіз	Б ранжування	В спостереження	Г синтез
----------	--------------	-----------------	----------

2.47. Укажіть теоретичний метод дослідження.

А аналіз	Б бесіда	В спостереження	Г пед. експеримент
----------	----------	-----------------	--------------------

2.48. Укажіть математичний метод дослідження.

А вивчення педагогічного досвіду	Б метод незалежних характеристик
В опитувальні методи	Г статистичний метод

2.49. Укажіть соціологічний метод дослідження.

А анкетування	Б ранжування	В порівняння	Г синтез
---------------	--------------	--------------	----------

2.50. Укажіть метод педагогічного дослідження, спрямований на вивчення структури і стилю взаємин у колективі.

А вивчення продуктів діяльності
Б соціометрія
В узагальнення незалежних характеристик
Г психолого-педагогічний експеримент

2.51. Укажіть метод педагогічного дослідження, що передбачає узагальнення відомостей про студентів, одержаних з різних джерел (викладачі, батьки, друзі тощо), зіставлення цих відомостей, їх осмислення.

А вивчення продуктів діяльності
Б соціометрія
В узагальнення незалежних характеристик
Г психолого-педагогічний експеримент

2.52. Укажіть метод педагогічного дослідження, що забезпечує спостереження за змінами психологічних характеристик дитини в процесі педагогічного впливу на неї.

А вивчення продуктів діяльності
Б соціометрія
В узагальнення незалежних характеристик
Г психолого-педагогічний експеримент

2.53. Укажіть метод педагогічного дослідження, що передбачає аналіз особистих документів (листів, фотографій, щоденників, автобіографій, особових справ, зошитів), в т.ч. архівних матеріалів.

А вивчення продуктів діяльності
Б соціометрія
В узагальнення незалежних характеристик
Г психолого-педагогічний експеримент

2.54. Укажіть вид документів (за формою фіксації інформації) у процесі вивчення таких продуктів діяльності: кінодокументи, фотодокументи; картини; малюнки тощо.

А іконографічна документація	Б письмові документи
В статистичні дані	Г технічні продукти

2.55. Укажіть вид документів (за формою фіксації інформації) у процесі вивчення таких продуктів діяльності: щоденники студентів (напр. з практики); робочі плани викладачів; навчальні плани та програми; зошити студентів, контрольні роботи та ін.

А іконографічна документація	Б письмові документи
В статистичні дані	Г технічні продукти

2.56. Укажіть вид документів (за формою фіксації інформації) у процесі вивчення продуктів діяльності, що містять в основному цифрову інформацію.

А іконографічна документація	Б письмові документи
В статистичні дані	Г технічні продукти

2.57. Укажіть вид документів (за формою фіксації інформації) у процесі вивчення таких продуктів діяльності: креслення; технічна творчість тощо.

А іконографічна документація	Б письмові документи
В статистичні дані	Г технічні продукти

2.58. Укажіть вид документів (за формою фіксації інформації) у процесі вивчення таких продуктів діяльності: магнітофонні записи, аудіокасети, диски тощо.

А іконографічна документація	Б письмові документи
В статистичні дані	Г фонетичні документи

2.59. Укажіть метод педагогічного дослідження особових справ студентів, контрольних робіт, зошитів з окремих дисциплін тощо.

А вивчення продуктів діяльності	Б анкетування
В соціометрія	Г узагальнення незалежних характеристик

2.60. Укажіть метод педагогічного дослідження, що передбачає спеціально організоване сприймання педагогічного процесу в природних умовах.

А анкетування	Б бесіда
В інтерв'ю	Г педагогічне спостереження

2.61. Укажіть на місці пропуску метод педагогічного дослідження: « ... – джерело і спосіб пізнання педагогічного явища через безпосереднє спілкування з особами, яких дослідник вивчає в природних умовах».

А анкетування	Б бесіда
---------------	----------

В інтерв'ю	Г педагогічне спостереження
------------	-----------------------------

2.62. Укажіть метод педагогічного дослідження, який дає змогу одержати від співрозмовників інформацію за допомогою задалегідь підготовлених запитань шляхом безпосереднього спілкування.

А анкетування	Б бесіда
---------------	----------

В інтерв'ю	Г педагогічне спостереження
------------	-----------------------------

2.63. Укажіть метод педагогічного дослідження шляхом збору фактів на основі письмового самозвіту досліджуваних за спеціально складеною програмою.

А анкетування	Б бесіда
---------------	----------

В інтерв'ю	Г педагогічне спостереження
------------	-----------------------------

2.64. Укажіть логічний прийом, метод дослідження, у процесі якого досліджуваний предмет думкою розчленовується на складові елементи, кожний з яких потім досліджується окремо як частина розділеного цілого.

А аналіз	Б дедукція	В індукція	Г синтез
----------	------------	------------	----------

2.65. Укажіть метод дослідження, який полягає в уявному з'єднанні, об'єднанні в єдине ціле виокремлених частин, властивостей, відносин.

А аналіз	Б дедукція	В індукція	Г синтез
----------	------------	------------	----------

2.66. Укажіть метод наукового пізнання, при якому встановлюється подібність у деяких сторонах, якостях і стосунках між нетотожними об'єктами.

А аналіз	Б аналогія	В класифікація	Г синтез
----------	------------	----------------	----------

2.67. Метод дослідження, що визначається як перехід до загального твердження на підставі тверджень про окремі випадки; виступає способом узагальнення:

А аналіз	Б дедукція	В індукція	Г порівняння
----------	------------	------------	--------------

2.68. Метод дослідження, що визначається як спосіб достовірного умовиводу окремого положення із загальних:

А аналіз	Б дедукція	В моделювання	Г порівняння
----------	------------	---------------	--------------

2.69. Який метод дослідження полягає в зіставленні об'єктів з метою виявлення подібності і відмінності між ними?

А аналіз	Б дедукція	В моделювання	Г порівняння
----------	------------	---------------	--------------

2.70. Який метод дослідження полягає в уявному виділенні яких-небудь властивостей, що належать деякому класу предметів; переході від одиничного до загального, від менш загального до більш загального?

А аналіз	Б конкретизація	В порівняння	Г узагальнення
----------	-----------------	--------------	----------------

2.71. Укажіть функціональну ознаку тестів (призначення щодо предмета дослідження) для виявлення розумового потенціалу індивіда.

А тести досягнень	Б тести інтелекту	В тести креативності	Г тести особистісні
-------------------	-------------------	----------------------	---------------------

2.72. Укажіть функціональну ознаку тестів (призначення щодо предмета дослідження) для вивчення та оцінювання творчих здібностей особистості.

А тести досягнень	Б тести інтелекту	В тести креативності	Г тести особистісні
-------------------	-------------------	----------------------	---------------------

2.73. Укажіть функціональну ознаку тестів (призначення щодо предмета дослідження) для визначення ступеню конкретних знань, навичок, умінь особистості.

А тести досягнень	Б тести інтелекту	В тести креативності	Г тести особистісні
-------------------	-------------------	----------------------	---------------------

2.74. Укажіть функціональну ознаку тестів (призначення щодо предмета дослідження) для визначення різних якостей особистості та її характеристики: уподобання, цінності, ставлення, емоційні, мотиваційні та міжособистісні властивості, типові форми поведінки.

А тести досягнень	Б тести інтелекту	В тести креативності	Г тести особистісні
-------------------	-------------------	----------------------	---------------------

2.75. Для виявлення та фіксації якісних та кількісних показників певних якостей (ознак) в об'єктах дослідження (напр., студенти в групі, учні в класі, що мають певний рівень навчальних досягнень) використовують:

А метод реєстрування	Б метод ранжування
В метод шкалування	Г статистичні методи

2.76. Для розподілу (класифікації) даних дослідження у певній послідовності (спадання чи зростання показників), визначення місця в цьому ряду використовують:

А метод реєстрування	Б метод ранжування
В метод шкалування	Г статистичні методи

2.77. Для присвоєння балів або інших цифрових (умовних) показників досліджуваним об'єктам чи їхнім характеристикам використовують:

А метод реєстрування	Б метод ранжування
В метод шкалування	Г статистичні методи

2.78. Для математичного опрацювання експериментальних даних, наприклад, встановлення взаємозв'язку між двома змінними використовують:

А метод реєстрування	Б метод ранжування
В метод шкалування	Г статистичні методи

2.79. Яка шкала вимірювання є найменш потужна; розрізняє об'єкти за проявом властивості; не розрізняє рівні прояву властивості; дає змогу проводити тільки констатацію об'єктів (фіксація учнів/студентів у групах, місце проживання тощо)?

А номінальна шкала (шкала найменувань)
Б порядкова шкала (шкала рангів)
В шкала інтервалів (шкала рівних одиниць)
Г шкала відношення (пропорційна шкала)

2.80. Яка шкала вимірювання надає інформацію не тільки про ознаки об'єкта, але і міру їх інтенсивності; упорядковується розташування об'єктів за зростанням чи спаданням їхніх властивостей, але не визначає величину різниці виявлених ознак?

А номінальна шкала (шкала найменувань)
Б порядкова шкала (шкала рангів)
В шкала інтервалів (шкала рівних одиниць)
Г шкала відношення (пропорційна шкала)

2.81. Яка шкала вимірювання застосовується в таких випадках: визначення ознак предметів, виявлення величини різниці вимірюваних ознак, спираючись на умовно визначений нульовий стан відліку, порівнює на скільки більше/менше?

А номінальна шкала (шкала найменувань)
Б порядкова шкала (шкала рангів)
В шкала інтервалів (шкала рівних одиниць)
Г шкала відношення (пропорційна шкала)

2.82. Яка шкала вимірювання є найбільш потужна і використовується для визначення абсолютно будь-яких відношень між рівнями виявлених ознак? Для таких шкал існує природна (абсолютна) нульова точка відліку?

А номінальна шкала (шкала найменувань)
Б порядкова шкала (шкала рангів)
В шкала інтервалів (шкала рівних одиниць)
Г шкала відношення (пропорційна шкала)

2.83. Укажіть відповідність між нумерацією логічних полей та рівнями методологічного знання у педагогіці.

- Рівні методологічного знання**
- А загальнонауковий
 - Б конкретнонауковий
 - В технологічний
 - Г філософський

ВІДПОВІДІ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. ПЕДАГОГІКА ЯК НАУКА

1.1.А; 1.2.Б; 1.3.Б; 1.4.Б; 1.5.Б; 1.6.В; 1.7.Г; 1.8.А; 1.9.А; 1.10.Б; 1.11.В; 1.12.Г;
1.13.В; 1.14.В; 1.15.В; 1.16.В; 1.17.Б; 1.18.Б; 1.19.Г; 1.20.Г; 1.21.В; 1.22.В;
1.23.Г; 1.24.Б; 1.25.Б; 1.26.Б; 1.27.Б

2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1.А; 2.2.Б; 2.3.В; 2.4.Г; 2.5.Г; 2.6.Б; 2.7.В; 2.8.А; 2.9.Б; 2.10.В; 2.11.Г; 2.12.А;
2.13.Г; 2.14.Б; 2.15.Б; 2.16.Б; 2.17.Б; 2.18.Г; 2.19.В; 2.20.Б; 2.21.А; 2.22.Б;
2.23.А; 2.24.Б; 2.25.Г; 2.26.В; 2.27.А; 2.28.А; 2.29.В; 2.30.В; 2.31.А; 2.32.Б;
2.33.В; 2.34.Б; 2.35.А; 2.36.Г; 2.37.Г; 2.38.В; 2.39.А; 2.40.Б; 2.41.А; 2.42.В;
2.43.Б; 2.44.Г; 2.45.В; 2.46.В; 2.47.А; 2.48.Г; 2.49.А; 2.50.Б; 2.51.В; 2.52.Г;
2.53.А; 2.54.А; 2.55.Б; 2.56.В; 2.57.Г; 2.58.Г; 2.59.А; 2.60.Г; 2.61.Б; 2.62.Б;
2.63.А; 2.64.А; 2.65.Г; 2.66.Б; 2.67.В; 2.68.Б; 2.69.Г; 2.70.Г; 2.71.Б; 2.72.В;
2.73.А; 2.74.Г; 2.75.А; 2.76.Б; 2.77.В; 2.78.Г; 2.79.А; 2.80.Б; 2.81.В; 2.82.Г;
2.83.1В; 2.83.2Б; 2.83.3А; 2.83.4Г.

ЧАСТИНА II. ДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИКИ

«Оцінювання професійної діяльності вчителя початкової школи»

(С. Мартиненко, 2013)^{1 2}

Інструкція. Перед Вами 50 тверджень. Якщо Ви згодні з твердженням, то в бланку відповідей поставте «+», якщо не згодні, то «-».

Бланк відповідей

1	6	11	16	21	26	31	36	41	46
2	7	12	17	22	27	32	37	42	47
3	8	13	18	23	28	33	38	43	48
4	9	14	19	24	29	34	39	44	49
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50

1. Я цілком зміг би жити один, віддалено від людей.
2. Я часто перемагаю інших своєю самовпевненістю.
3. Ґрунтовні знання з мого предмета можуть суттєво поліпшити життя людини.
4. Люди завжди мають опиратися на закони моралі та моральності.
5. Я уважно читаю кожну книжку, перш ніж повернути її в бібліотеку.
6. Мій ідеал робочої обстановки – затишна кімната з письмовим столом.
7. Колеги стверджують, що мені подобається робити все в оригінальний спосіб.
8. Серед моїх ідеалів чільне місце займають особистості вчених.
9. Оточуючі вважають, що на бруталність я просто нездатний.
10. Я уважно стежу за тим, як я одягнений.
11. Часто упродовж ранку я ні з ким не хочу розмовляти.
12. Мені важливо, щоб у всьому, що мене оточує, був порядок.
13. Більшість моїх друзів - це люди, інтереси яких відповідають моїм професійним.
14. Я довго аналізую свою поведінку.
15. Вдома за обіднім столом я поведжуся як у ресторані.
16. У компанії я надаю змогу іншим жартувати й розповідати всілякі історії.
17. Мене дратують люди, які не здатні швидко приймати рішення.
18. Якщо в мене залишається обмаль часу, то я прагну почитати щось із

навчального предмета.

19. Мені незручно пустувати в компанії, навіть якщо це роблять інші.
20. Іноді я люблю попліткувати про відсутніх.
21. Мені подобається запрошувати й розважати гостей.
22. Я рідко виступаю в розріз із думкою колективу.
23. Мені більше подобаються люди, які досконало володіють своєю професією,

незалежно від їх характеру.

24. Я не можу бути байдужим до проблем інших.
25. Я завжди охоче визнаю свої помилки.
26. Для мене найгірше покарання – залишатися на самоті.
27. Зусилля, витрачені на складання планів, не варті цього.
28. У шкільні роки я поповнював свої знання, читаючи спеціальну літературу,
29. Я не засуджую людину за обман тих, хто дозволяє себе обманювати.
30. У мене не виникає внутрішнього протесту, коли мене просять про допомогу.
31. Ймовірно, деякі люди вважають, що я занадто балакучий.

¹Мартиненко Світлана. Діагностування особливостей особистісно-професійної діяльності вчителя початкової школи. Початкова школа. Науково-методичний журнал. 2013. №4. С.49-50.

²Мартиненко С.М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: [монографія]. К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2008. 434 с.

32. Я уникаю суспільної роботи і пов'язаної з цим відповідальності.
33. Наука - це те, що найбільше цікавить мене в житті.
34. Оточуючі вважають мою родину інтелігентною.
35. Перед тривалою поїздкою я завжди ретельно продумую, що взяти з собою.
36. Я живу сьогоднішнім днем більше, ніж інші люди.
37. Якщо є вибір, то я вважаю, що доцільніше провести позакласний захід, ніж розповідати учням що-небудь із предмета.
38. Основне завдання вчителя - передавати учневі знання з предмета.
39. Я люблю читати книжки і статті на морально-етичні теми.
40. Іноді дратуюся, коли до мене звертаються із запитаннями.
41. Більшість людей, з якими буваю в компанії, безсумнівно, раді мене бачити.
42. Гадаю, мені сподобалася б робота, пов'язана з відповідальною адміністративно-господарською діяльністю.
43. Я навряд чи засмучусь, якщо доведеться провести відпустку, навчаючись на курсах підвищення кваліфікації.
44. Моя люб'язність часто не подобається іншим людям.
45. Були випадки, коли я заздрив успіху інших.
46. Якщо мені хтось нагрубить, то я швидко забуваю про це.
47. Як правило, оточуючі дослухаються до моїх думок.
48. Якби мені вдалося на короткий час перенестися в майбутнє, то перш за все взяв би книжки зі свого предмета.
49. Я беру активну участь у долі інших людей.
50. Я ніколи не говорю неприємних речей з усмішкою.

Опрацювання отриманих результатів.

1. Порівняйте бланк отриманих відповідей із бланком-ключем:

1	-	6	-	11	-	16	-	21	+	26	+	31	+	36	+	41	+	46	+
2	+	7	+	12	+	17	+	22	-	27	-	32	-	37	+	42	+	47	+
3	+	8	+	13	+	18	+	23	+	28	+	33	+	38	+	43	+	48	+
4	+	9	+	14	+	19	+	24	+	29	-	34	+	39	+	44	+	49	+
5	+	10	+	15	+	20	-	25	+	30	+	35	+	40	-	45	-	50	+

2. За кожне співпадання знака досліджуваній одержує 1 бал, за розбіжність – 0 балів

3. Підраховується сума балів кожного з п'яти горизонтальних рядків.

Перший рядок встановлює рівень товарищескості вчителя.

Другий – показує рівень організованості.

Третій – визначає ступінь орієнтованості вчителя на свій навчальний предмет.

Четвертий – характеризує інтелігентність педагога.

П'ятий – демонструє ступінь щирості досліджуваного під час відповідей.

Якщо в кожному рядку кількість балів дорівнює числам від 3 до 7, відповіді можуть бути прийняті до обробки, коли ж сума виходить за встановлені межі, результати не підлягають обробці.

Зона норми для кожного рядка становить від 3 до 7 балів. Якщо в досліджуваного в рядку менше 3-х балів, це свідчить про недостатню розвиненість певної якості.

Коли ж отримана сума перевищує 7 балів, досліджувана якість учителя – найбільш виражена.

Отже, за допомогою запропонованої методики кожен учитель початкової школи матиме змогу продіагностувати особливості особистісно-професійної діяльності, виокремити лише йому характерні ознаки та педагогічні якості.

«(Не)Задоволеність професією»

(упорядник В. Староста)

Інструкція. Укажіть позиції, що відповідають Вашому ставленню до обраної професії, а саме: у колонці А – позитивні сторони Вашої професії (що Вам особисто подобається), а колонці Б – негативні сторони (що Вам особисто НЕ подобається). Робити вибір в усіх без винятку рядках необов'язково. Дякуємо за Ваші відповіді!

№ з/п	А (позитивні сторони мої професії)	№ з/п	Б (негативні сторони мої професії)
1	Професія одна з найважливіших у суспільстві.	1	Мало оцінюється в суспільстві важливість професії.
2	Робота з людьми.	2	Не вмію працювати з людьми.
3	Робота вимагає постійної творчості.	3	Немає умов для творчості.
4	Робота не викликає перевтоми, не впливає на стан мого здоров'я.	4	Робота викликає перевтому, погіршує стан мого здоров'я.
5	Велика зарплата.	5	Мала зарплата.
6	Можливість самовдосконалення.	6	Неможливість самовдосконалення.
7	Робота відповідає моїм здібностям.	7	Робота не відповідає моїм здібностям.
8	Робота відповідає моєму характеру.	8	Робота не відповідає моєму характеру.
9	Невеликий робочий день.	9	Великий робочий день.
10	Відсутність частого контакту з людьми	10	Частий контакт із людьми.
11	Можливість досягти соціального визнання, поваги.	11	Неможливість досягти соціального визнання, поваги.
12	Гарні умови праці.	12	Погані умови праці.
13	Велика відпустка, багато вільного часу	13	Мала відпустка, мало вільного часу
14	Стабільна, постійна робота.	14	Нестабільна, тимчасова робота.
15	Відповідальність тільки за себе.	15	Відповідальність за інших людей.
16	Доброзичлива атмосфера, відсутність конфліктів.	16	Напружена атмосфера, можливість конфліктів.
17	Можливість кар'єрного росту і підвищення зарплати.	17	Відсутність кар'єрного росту, зарплата практично не міняється.
18	Інші чинники (які?)	18	Інші чинники (які?)

Індивідуальний протокол.

Змінна/ Чинник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
n^+ / n^-																		

Про себе:

Стать: Чол. Жін.....

Середній бал навчання: А:100-90; В, С: 89-74; D, E: 73-60.

Опрацювання. За кожним із наведених чинників по наступній формулі підраховується

$$KЗ = \frac{n^+ - n^-}{N},$$

коефіцієнт значущості: де n^+ – кількість обстежуваних, які відзначили чинник «+», n^- – відзначили «-»; N – їх сума, тобто, обсяг вибірки (кількість

обстежуваних). Коефіцієнт значущості може змінитися в межах від -1 до +1. Результати діагностики групи заносяться в табл.

Таблиця. Результати діагностики. Назва вибірки Обсяг вибірки

Груповий протокол.

Змінна/ Чинник	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
n^+																		
n^-																		
КЗ																		

«Мотивація навчальної/професійної діяльності»

(упорядник В. Староста)

Для педагогів: Оцініть, будь-ласка, чи погоджуєтесь з важливістю перерахованих нижче мотивів професійної діяльності для Вас у формі завершення такого твердження:
«Я прагну створити якісне та ефективне освітньо-виховне середовище в своєму класі, оскільки ...»

Відповідь за 5-бальною шкалою: 1 (категорично НЕ погоджуюсь), 2 (скоріше НЕ погоджуюсь), 3(наполовину), 4(скоріше погоджуюсь), 5 (повністю погоджуюсь).

1.«...це допоможе мені підвищити мою заробітну плату»

2.«...це може сприяти моєму скорішому сходженню кар'єрними сходинками»

3.«...завдяки цьому я зможу уникнути критики з боку колег та керівництва»

4.«...завдяки цьому я зможу уникнути можливих покарань та неприємностей з боку інших»

5.«...це принесе мені соціальне визнання та повагу з боку інших»

6.«... сам освітній процес і отримані результати приносять мені задоволення»

7.«... це надає мені можливість найбільш повної самореалізації в педагогічній діяльності»

Для студентів: Оцініть, будь-ласка, чи погоджуєтесь з важливістю перерахованих нижче мотивів навчальної діяльності для Вас у формі завершення такого твердження:

«Я прагну ефективно навчатись в університеті, оскільки ...»

Відповідь за 5-бальною шкалою: 1 (категорично НЕ погоджуюсь), 2 (скоріше НЕ погоджуюсь), 3(наполовину), 4(скоріше погоджуюсь), 5 (повністю погоджуюсь).

1.«...це допоможе мені отримати стипендію, а в майбутньому високооплачувану роботу»

2.«...це може сприяти перейти на наступний курс, отримати диплом»

3.«...завдяки цьому я зможу уникнути критики з боку інших»

4.«...завдяки цьому я зможу уникнути можливих покарань та неприємностей з боку інших»

5.«...це принесе мені соціальне визнання та повагу з боку інших»

6.«... сам освітній процес і отримані результати приносять мені задоволення»

7.«... це надає мені можливість найбільш повної самореалізації в навчальній діяльності»

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
----	----	----	----	----	----	----

Опрацювання.

ВМ (внутрішня мотивація) = (оцінка п.6 + оцінка п.7)/2=

ЗПМ (зовнішня позитивна мотивація) = (оцінка п.1 + оцінка п.2 + оцінка п.5)/3=

ЗНМ (зовнішня негативна мотивація) = (оцінка п.3 + оцінка п.4)/2=

«Мотиви навчальної/професійної діяльності»

(С. Пакуліна, С. Кетько, 2010; упорядкування та модифікація В. Староста)³

Оцініть за 5-бальною шкалою наведені у списку мотиви вступу до закладу вищої освіти, реально діючі мотиви навчальної діяльності і професійні мотиви за їх значущістю для Вас.

1 бал (мінімальна значущість мотиву), 2, 3, 4, 5 балів (максимальна значущість мотиву). Оцінюйте всі наведені у списку мотиви, не пропускаючи жодного. Дякуємо за щирі відповіді!

	Групи мотивів та окремі мотиви	Вид мотиву
	I. Що сприяло Вашому вибору даної спеціальності?	
1.	Інтерес до професії (наявність спеціальності, яка мене зацікавила)	ВМ1
2.	Найкращі мої здібності саме в цій галузі	ВМ1
3.	Прагнення здобути міцні знання та професійні уміння	ВМ1
4.	Безкоштовний вступ/доступна плата за навчання	ЗМ1
5.	Сімейні традиції, бажання батьків	ЗМ1
6.	Поради друзів, знайомих, учителів	ЗМ1
7.	Престиж, авторитет університету і факультету	ЗМ1
	II. Що є найбільш значущим для Вас під час здобуття вищої освіти	
8.	Покращити матеріальний стан (отримати стипендію, а в майбутньому високооплачувану роботу)	ЗМ2
9.	Успішно перейти на наступний курс, отримати диплом	ЗМ2
10.	Уникнути критики з боку інших	ЗМ2
11.	Уникнути можливих покарань та неприємностей з боку інших	ЗМ2
12.	Отримати соціальне визнання та повагу з боку інших	ЗМ2
13.	Отримати задоволення від процесу навчання та отриманих результатів	ВМ2
14.	Можливість найбільш повної самореалізації в навчальній діяльності	ВМ2
15.	Спілкування з учасниками освітнього процесу під час різних напрямків діяльності закладу освіти	ЗМ2
16.	Комфортність освітнього середовища	ЗМ2
17.	Не відставати від однокурсників, успішно вчитися, аби стати висококваліфікованим фахівцем	ЗМ2
18.	Виконувати педагогічні вимоги викладачів	ЗМ2
19.	Можливість ознайомлення з роботою фахівців у сфері майбутньої професії	ЗМ2
20.	Краще пізнати себе, аби вдосконалювати особистісні та професійні якості	ВМ2
21.	Допомогти студентам покращити результати навчання	ВМ2
22.	Можливість використання цифрових інструментів та масових відкритих онлайн платформ для самовдосконалення (Prometheus , EdEra , Дія/Цифрова освіта, EduHub , Impactorium , Coursera тощо)	ВМ2
	III. Отримання диплому дає Вам можливість	
23.	Найбільш повної самореалізації у професійній діяльності	ВМ3
24.	Творчо працювати/продовжити навчання в аспірантурі	ВМ3
25.	Самовдосконалення (особистісне, професійне)	ВМ3
26.	Спілкування з іншими під час професійної діяльності	ЗМ3
27.	Досягнути соціального визнання, поваги з боку інших	ЗМ3
28.	Отримати цікаву роботу	ЗМ3
29.	Отримати високооплачувану роботу	ЗМ3

При інтерпретації результатів порівнюють середні показники за кожною шкалою опитувальника.

³ Реун Г. П., Прус Ю. І. Діагностика навчальної мотивації студентів ВНЗ. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 5. С. 386-394. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_5_48.

«Діагностика рівня сформованості у студентів комунікативності як професійно значущої здібності педагога» (В. Ряховський)⁴

Для визначення рівня Вашої комунікативності слід відповісти на запропоновані нижче запитання. Варіанти відповідей: «так», «ні», «іноді».

1. Вас чекає ординарна чи ділова зустріч. Чи вибиває Вас з колії її очікування?
2. Чи не відкладаєте Ви візит до лікаря до останнього моменту?
3. Чи викликає у Вас ніяковість і невдоволення доручення виступити з доповіддю, повідомленням, інформацією на будь-якій нараді, зборах чи іншому подібному заході?
4. Вам пропонують поїхати у відрядження туди, де Ви ніколи не були. Чи докладете Ви максимум зусиль, щоб уникнути цього відрядження?
5. Чи люблять Ви ділитися своїми переживаннями з кимось?
6. Чи дратує Вас, якщо незнайома людина на вулиці звертається до Вас із проханням (показати дорогу, назвати час, відповісти на якесь запитання)?
7. Чи вірите Ви, що існує проблема батьків і дітей, що людям різних поколінь важко розуміти одне одного?
8. Чи посоромитесь Ви нагадати знайомому, що він забув Вам повернути невелику суму грошей, яку позичив кілька місяців тому?
9. У ресторані чи в їдальні Вам подали недоброякісну страву. Чи промовчите Ви, лише сердито відсунувши тарілку?
10. Залишившись наодинці з незнайомою людиною, Ви не вступите з нею в бесіду і відчуєте себе обтяженим(-ою), якщо першою заговорить вона. Чи так це?
11. Чи жахаєтесь Ви будь-якої великої черги, хоч би де вона була (у магазині, бібліотеці, касі кінотеатру)? Віддаєте перевагу відмові від свого наміру чи станете у хвіст і будете знемагати в очікуванні?
12. Чи боїтесь Ви брати участь у будь-якій комісії з розгляду конфліктної ситуації?
13. У Вас є власні індивідуальні критерії оцінки творів літератури, мистецтва, культури, і ні з чікими міркуваннями Ви не рахуєтесь. Чи так це?
14. Почувши будь-де в кулуарах висловлювання явно помилкової точки зору з добре відомого Вам питання, чи віддасте Ви перевагу мовчанню і не вступите в суперечку?
15. Чи викликає у Вас неприємне відчуття будь-яке прохання допомогти розібратися в тому чи іншому службовому питанні або навчальній темі?
16. Вам краще викласти свою точку зору (міркування, оцінку) в письмовій формі, ніж в усній?

Індивідуальний протокол

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16

Опрацювання результатів. Визначте суму набраних балів. За кожне «так» – 2 бали, «іноді» – 1, «ні» – 0. За класифікатором визначте, до якої категорії людей Ви належите.

Сума: 30 – 32 бали – Ви явно некоммунікбельні;

25 – 29 балів – Ви замкнені, мовчазні, віддаєте перевагу самотності.

19 – 24 бали – Ви певною мірою коммунікбельні, у незнайомих обставинах відчуваєте себе цілком упевнено.

14 – 18 балів – нормальна коммунікбельність.

9 – 13 балів – Ви досить коммунікбельні (іноді навіть занадто).

4 – 8 балів – коммунікбельність Ваша дуже висока; скрізь відчуваєте себе прекрасно; беретесь за будь-яку справу, хоча далеко не завжди можете її довести до кінця.

⁴ Педагогічна майстерність: Підруч. / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. / за ред. І.А. Зязюна. К.: Вища шк., 1997. 397 с. (С. 222-223).

3 бали – Ваша комунікабельність має хворобливий характер. Ви балакучі, багатослівні, втручаєтеся у справи, в яких зовсім не компетентні, запальні й образливі.

Визначення професійної компетентності педагогів ЗДО з розділу «Рідна природа»⁵

1. З якого віку (згідно з програмою) введено чергування в кутку живої природи?
а) із другої молодшої групи; б) із середньої групи; в) зі старшої групи.
2. Синички належать до:
а) перелітних птахів; б) мігруючих птахів; в) осілих птахів.
3. З якої групи дітей знайомлять з функцією кореня?
а) з молодшої групи; б) з середньої групи; в) зі старшої групи.
4. Яку із зазначених форм роботи з екологічного виховання проводять щодня?
а) спостереження; б) дидактичні ігри; в) заняття.
5. Який перший етап ознайомлення з природою?
а) показ об'єкта природи;
б) спостереження за об'єктом природи;
в) праця по догляду за ними.
6. Яка із перелічених форм роботи найбільш підходить для ознайомлення дітей з найближчим оточенням?
а) цільові прогулянки;
б) спостереження в природі;
в) екскурсії.
7. У якій із зазначених форм найбільший обсяг програмових завдань?
а) у спостереженні;
б) у цільовій прогулянці;
в) в екскурсії
8. Що ширше за змістом?
а) екологічна освіта;
б) екологічне виховання;
в) екологічна культура
9. Чи відносяться дидактичні ігри природничого змісту до ігор за правилами?
а) так;
б) ні
10. З якою основною метою проводяться спостереження у природі?
а) розвиток довільної уваги;
б) розвиток пізнавальної активності;
в) розвиток умінь і навичок.
11. Яка кінцева мета екологічного виховання?
а) формування екологічної культури;
б) виховання любові до природи;
в) формування правил культури поведінки в природі
12. Коли доцільно проводити екскурсію в природу?
а) на початку або наприкінці вивчення теми;
б) у процесі вивчення теми
13. З якого віку дітей знайомлять з об'єктами неживої природи?
а) з 3-го року життя;
б) з 4-го року життя;

⁵ <https://vseosvita.ua/test/vyznachennia-profesiinoi-kompetentnosti-pedahohiv-dnz-z-rozdilu-ridna-pryroda-95747.html>

в) з 5-го року життя

14. З якого віку необхідно розпочинати виховання любові і бережного ставлення до всього живого?

а) з народження;

б) з 2-го року життя;

в) з 3-го року життя

15. Чи доглядають діти ясельного віку за кімнатними рослинами?

а) так;

б) ні

16. Укажіть вік дитини, яка може (згідно з програмою) займатися живцюванням рослин.

а) дитина середньої групи;

б) дитина старшої групи

в) дитина молодшої групи

17. З якого віку треба знайомити дітей з тим, як тварини турбуються про своє потомство?

а) з молодшої групи;

б) з середньої групи;

в) зі старшої групи.

18. З якого віку дітей знайомлять з "Червоною книгою"?

а) з молодшої групи;

б) з середньої групи;

в) зі старшої групи

Ключі до розв'язку тестових завдань:

1 - в; 2 - в; 3 - в; 4 - а; 5 - а; 6 - а; 7 - в; 8 - в; 9 - а; 10 - б; 11 - в; 12-а; 13-а; 14-а; 15-б; 16-б; 17-б; 18-в.

Виміри:

Всіх тестових завдань - 18.

Оцінка за правильну відповідь - 5 балів.

Максимальна кількість балів - 90.

Шкала якісних оцінок професійної компетентності педагогічних працівників ЗДО за результатами тестування. Діапазон рівня креативності педагогічної діяльності за кількісним показником:

1. *Активно творчий 80-90 б (правильно виконано 16-18 завдань).* Ви маєте високий рівень педагогічної діяльності. Досконало володієте ефективними формами та методами екологічного виховання та навчання дошкільників. Творчий підхід, ерудиція та глибокі знання вдало поєднують з умінням використовувати їх на практиці.

2. *Високий 70-79 балів (правильно виконано 14-15 завдань).* Ви вільно орієнтуєтесь в методиці, проявляєте ґрунтовну професійну компетентність. Добре володієте ефективними формами і методами екологічного виховання дошкільників. Практичне застосування своїх знань дозволяє вам виробити свою систему екологічного виховання в групі.

3. *Середній 60-69 балів (правильно виконано 12-13 завдань).* Ви володієте основами виховання та навчання дітей дошкільного віку, які дають вам можливість раціонально організувати навчально-виховну роботу з дітьми. Проте недостатні знання та їх застосування не дають змогу оптимально використовувати час для екологічного виховання дошкільників.

4. *Допустимий 45-59 балів (правильно виконано 9-11 завдань).* Ваш рівень знань методики та практики роботи з екологічного виховання включає основні елементи

системи екологічної освіти дошкільників. Але вам необхідно систематично поновлювати та здобувати знання шляхом самоосвіти та самоаналізу педагогічної діяльності. Працювати над оволодінням ефективними формами та методами організації роботи з екологічного виховання.

5. Критичний до 45 балів (правильно виконано 1-8 завдань). Ваш рівень знань недостатній для організації роботи з екологічного виховання. Ви працюєте репродуктивно, наслідуючи колег. Необхідно систематично поновлювати знання з методики екологічного виховання, психології та педагогіки. Критичний самоаналіз та самооцінка (на основі педагогічного тестування) дадуть змогу досягти бажаного результату.

Деякі поняття

Пізнання – процес цілеспрямованого активного відображення об'єктивного світу у свідомості людей.

Наука – це соціально значуща сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення й використання теоретично-систематизованих знань про дійсність.

Педагогічне дослідження – процес і результат наукової діяльності, спрямованої на отримання нових знань про закономірності освіти, її структуру і механізми, зміст, принципи і технології, а також на пояснення та прогнозування фактів і явищ.

Методологія педагогічних досліджень – розділ педагогічної науки, який містить основні принципи, форми та методи наукового пізнання і шляхи перетворення педагогічної дійсності

Проблема (гр. *problema* – трудність, задача) дослідження – деяке достатньо важливе, проте ще не вирішене в науці чи практиці питання.

Тема дослідження – визначення тих конкретних питань, на які дане дослідження має дати відповідь. Фактично це назва того, чим займається дослідник.

Об'єкт дослідження – це частина об'єктивної реальності, тобто того, що існує незалежно від нашої волі, нашої свідомості, яку потрібно дослідити. Або процес, деяке явище, яке існує незалежно від суб'єкта пізнання і на яке спрямована увага дослідника

Предмет дослідження, зазвичай, є якась сторона, частина, властивість, відношення об'єкта дослідження. Предмет дослідження завжди вказує на конкретну сторону об'єкта, яка підлягає вивченню. Об'єкт – це ціле, предмет – якась його частина.

Мета дослідження – очікувані кінцеві наукові результати, які дослідник прагне досягнути в результаті його проведення. Правильна постановка мети дає змогу чітко визначити тактику і стратегію дослідження, його загальну логіку і спрямованість.

Гіпотеза – це припущення прогнозувального характеру, наукове судження, для висування і експериментальної перевірки якого потрібні аргументовані висновки наукового і практичного характеру.

Завдання – це зміст усіх послідовних етапів організації і проведення дослідження, які спрямовані для досягнення мети.

Методи дослідження – це способи дослідження психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивних закономірностей виховання і навчання.

Спостереження – цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, метод наукового пізнання.

Анкетування – метод опитування великої кількості респондентів за допомогою анкети (письмової, електронної) для збору інформації щодо різних аспектів освітнього процесу, ставлення до різних об'єктів тощо.

Педагогічний досвід – це практика навчання, виховання і освіти, тобто організований цілеспрямований педагогічний процес і його результати.

Педагогічний експеримент – особливий вид дослідження, спрямований на перевірку сформульованих гіпотез шляхом логічного доведення на основі достовірних фактів, виявлених в емпіричних дослідженнях.

Наукова інформація – це логічна інформація, яка отримується в процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н.Г.Сорокіної, А.Є.Артюхова, І.О.Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. 171 с.
2. Важинський С.Е., Щербак Т.І. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 260 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посібник. 3-є вид. Київ: Академвидав, 2009. 616 с.
4. Галузяк В.М., Сметанський М.І., Шахов В.І. Педагогіка: навч. посібник. 4-е вид., випр. і доп. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2007. 400 с.
5. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
6. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
7. Кислий В.М. Організація наукових досліджень : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2019. 224 с.
8. Лузан П.Г., Сопівник І.В., Виговська С.В. Основи науково-педагогічних досліджень. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010. 366 с.
9. Мартиненко С.М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: [монографія]. К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2008. 434 с.
10. Мартиненко Світлана. Діагностування особливостей особистісно-професійної діяльності вчителя початкової школи. Початкова школа. Науково-методичний журнал. 2013. №4. С.49-50.
11. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. 5-е вид., стер. Київ : Знання, 2006. 307 с.
12. [Ochrana F.](#) Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu. Univerzita Karlova, 2019. 150 s.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Наукова періодика України. URL: <http://journals.uran.ua/>
2. [Державна науково-педагогічна бібліотека України](#) імені В.О. Сухомлинського. URL: <https://dnpb.gov.ua>.
3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: Нац. стандарт України. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
4. МОН України URL: <https://mon.gov.ua>.
5. Наукові фахові видання України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya>.
6. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <https://nbuv.gov.ua>.
7. Приклади оформлення літературних джерел згідно ДСТУ 8302:2015. URL: <http://library.nlu.edu.ua/Biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf>
8. [Положення про академічну доброчесність в ДВНЗ «УжНУ»](#). URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>.
9. Положення про дипломну роботу (дипломний проект). URL:

<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11106>.

10. Про авторське право і суміжні права: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

11. Про вищу освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.

12. Про захист персональних даних: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17>.

13. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

14. Про освіту: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

15. Реєстр наукових фахових видань України. URL: <http://resources.ukrintei.ua/refer/search>.

ДОДАТКИ

Приклади формулювання окремих характеристик наукового апарату дослідження на основі дисертаційних праць вчених України у сфері дошкільної та початкової освіти

Карнаух Л.П. Виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.08. Ін-т пробл. виховання АПН України. Київ, 2010. 20 с.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов та методики виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі.

Гіпотеза дослідження: процес виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі буде ефективним за таких педагогічних умов: створення педагогом розвивального комфортного середовища в умовах дошкільного навчального закладу для забезпечення ефективності процесу виховання безпечної поведінки дошкільників у соціальному середовищі; реалізація конструктивної взаємодії педагогів і батьків у процесі виховання безпечної поведінки вихованців у соціальному середовищі; урахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку дітей дошкільного віку в процесі виховання безпечної поведінки в соціальному середовищі; впровадження поетапної методики виховання безпечної поведінки дошкільників у соціальному середовищі, що забезпечить єдність формування усіх її складових; дотримання суб'єкт-суб'єктних взаємин у системі “дорослий – дитина”.

Завдання дослідження:

1. Науково обґрунтувати та визначити зміст поняття “безпечна поведінка особистості в соціальному середовищі”. Уточнити педагогічний зміст понять “поведінка”, “безпека”, “небезпека”, “соціальне середовище”.

2. Розкрити специфіку виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі в умовах дошкільних навчальних закладів.

3. Визначити критерії та показники, охарактеризувати рівні сформованості безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі.

4. Теоретично обґрунтувати та апробувати експериментальну модель виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі.

5. Розробити й експериментально перевірити педагогічні умови і методику виховання безпечної поведінки дітей у соціальному середовищі.

Об'єкт дослідження – процес виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку у соціальному середовищі в умовах дошкільного навчального закладу.

Предмет дослідження – педагогічні умови та методика виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі.

Для розв'язання поставлених завдань використано такі **методи:**

теоретичні: синтез, аналіз, порівняння, класифікація, конкретизація та узагальнення даних, які на основі вивчення стану проблеми в психолого-педагогічній, методичній літературі уможливили аргументоване обґрунтування змісту безпечної поведінки особистості в соціальному середовищі, визначення поняттєвого апарату й концептуальних засад, критеріїв, показників, педагогічних умов виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку в соціальному середовищі; порівняльний аналіз варіативних програм, методичних посібників з основ безпеки життєдіяльності дошкільників використовувався для врахування різних підходів до виховання безпечної поведінки дітей дошкільників у соціальному середовищі;

емпіричні: спостереження, бесіди, анкетування респондентів, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний та контрольні етапи), вивчення продуктів діяльності дітей та планів навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах дали змогу визначити рівні сформованості безпечної поведінки дошкільників у соціальному середовищі, особливості впливу педагогів і батьків на процес виховання безпечної поведінки досліджуваних, розробити методику виховання безпечної поведінки дошкільників у соціальному середовищі;

математично-статистичні методи забезпечили достовірність інтерпретації отриманих результатів.

Микитейчук Х.І. Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти Республіки Польща: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2020. 22 с.

Мета дослідження – обґрунтувати теоретичні й дидактичні засади підготовки дитини до школи в Республіці Польща та виявити перспективи творчої реалізації ідей позитивного досвіду в дошкільній освіті України.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Охарактеризувати підготовку дитини до школи як науково-педагогічну проблему й здійснити сутнісний аналіз її основних дефініцій на основі польської літератури.

2. Простежити питання підготовки дитини до школи в освітній політиці Республіки Польща.

3. Висвітлити зміст та методичні основи педагогічної роботи з підготовки дитини до школи в дошкільних закладах Польщі.

4. Актуалізувати ідеї польського досвіду підготовки дітей до школи в умовах модернізації передшкільної освіти України.

Об'єкт дослідження – передшкільна освіта у Республіці Польща.

Предмет дослідження – педагогічний процес підготовки дитини до школи в дошкільних закладах Республіки Польща.

Методи дослідження. У процесі наукового пошуку використано комплекс методів: загальнонаукові (аналіз і систематизація бібліографії проблеми підготовки дитини до школи; аналіз, систематизація та узагальнення науковотеоретичних матеріалів для розкриття сутності досліджуваної проблеми та її основних дефініцій; проблемно-цільовий аналіз законодавчих і нормативних актів, матеріалів періодичної преси та мережі Інтернет для висвітлення питання підготовки дітей до школи в контексті польських освітніх реформ; узагальнення та класифікація дидактичних аспектів підготовки дитини до школи в Польщі); історичні (хронологічний та ретроспективний – для історіографічного аналізу розвитку проблеми підготовки до школи в педагогічній науці); компаративний аналіз, прогностика й екстраполяція (опис можливостей творчого використання ідей позитивного польського досвіду в українській теорії і практиці підготовки дитини до школи); емпіричні (обсерваційні – спостереження за роботою дошкільних закладів у польських містах (Кельци, Радом, Краків, Ярослав), діагностичні – анкетування, бесіди з педагогами, вивчення документації з метою збору первинної педагогічної інформації щодо окремих питань функціонування передшкільної освіти в Польщі й Україні).

Попадич О.О. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи. автореф. дис. ... д-ра. пед. наук. 13.00.04. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 40 с.

Мета дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування правової компетентності учнів та в експериментальній перевірці її ефективності на практиці.

Відповідно до мети, сформульовано такі **завдання**:

1) дослідити стан опрацювання проблеми підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи в українській та зарубіжній педагогічній теорії і практиці; з'ясувати сутність ключових понять;

2) проаналізувати місце й роль правової компетентності учнів у структурі педагогічної діяльності майбутнього вчителя початкової школи;

3) схарактеризувати структуру готовності майбутнього вчителя до формування правової компетентності учнів початкової школи; визначити критерії, показники й рівні готовності;

4) розробити та теоретично аргументувати концепцію підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи;

5) виявити й обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи;

6) розробити та експериментально перевірити ефективність системи підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи;

7) підготувати й упровадити в освітню практику ЗВО навчально-методичне забезпечення для підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка вчителів початкової школи у ЗВО.

Предмет дослідження – система підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи.

Для реалізації поставлених завдань, досягнення мети, перевірки гіпотези використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* – аналіз психологічної, педагогічної, методичної літератури з порушеної теми, синтез, порівняння й зіставлення, індукція і дедукція, аналогія, що дали змогу схарактеризувати стан опрацювання проблеми в науковій літературі, обґрунтувати понятійно-категорійний апарат системи педагогічно-правової підготовки майбутніх учителів початкової школи, вивчити нормативно-правові документи у сфері освіти, освітні та професійні стандарти, дисертації, електронні ресурси, досвід роботи науково-педагогічних кадрів ЗВО; узагальнення, моделювання, проектування й прогнозування для теоретичної аргументації концепції підготовки майбутніх учителів початкової школи та розроблення системи підготовки майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи; *емпіричні* – анкетування, бесіда, тестування, інтерв'ю, опитування, педагогічне спостереження, графічні методи, експертне оцінювання, самооцінювання, імітаційне моделювання, комп'ютерне моделювання, педагогічний експеримент для визначення рівнів готовності майбутніх учителів до формування правової компетентності учнів початкової школи на різних етапах дослідження, перевірки ефективності розробленої системи; *статистичні* – кількісний і якісний аналіз експериментальних даних, методи математичної статистики для оцінювання достовірності результатів педагогічного експерименту.

Напрямок дослідження: навчання та виховання молодших школярів

Власова В.Г. Формування естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Київ, 2019. 19 с.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена також наявністю суперечностей між: - потребою сучасного суспільства в особистості з гуманістичним світоглядом й ціннісними орієнтаціями, здатної перетворювати світ і себе в ньому з естетичних позицій, і недостатньою мірою вирішення відповідних завдань у освітньому середовищі; - визнанням необхідності формування естетичного ставлення до навколишнього світу молодшого школяра в сучасному закладі загальної середньої освіти і не розробленістю цієї проблематики на теоретичному і методичному рівнях; - наявними особистісно-

розвивальними можливостями образотворчого мистецтва і недостатнім їх використанням у освітньому процесі закладів загальної середньої освіти

Мета дослідження – на основі вивчення естетичного ставлення до навколишнього світу як філософської та психолого-педагогічної проблеми теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови та методику формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Відповідно до мети дослідження було визначено наступні завдання:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми у науковій літературі, уточнити сутність та структуру поняття «естетичне ставлення молодших школярів до навколишнього світу».

2. Виявити та схарактеризувати потенціал образотворчого мистецтва щодо формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу.

3. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу.

4. Теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови та методику формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Об'єкт дослідження – формування в молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу.

Предмет дослідження – педагогічні умови і методика формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва.

Для реалізації мети й вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: – теоретичні: аналіз та синтез філософської, психологічної, педагогічної літератури для уточнення сутності та структури поняття «естетичне ставлення молодших школярів до навколишнього світу»; порівняння, класифікація й узагальнення теоретичних та емпіричних даних для обґрунтування критеріїв і показників естетичного ставлення молодших школярів до навколишнього світу, педагогічних умов та методики формування у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва; аналіз змісту навчальних програм початкової школи для з'ясування репрезентації у змісті освіти вимог для сформованості естетичного ставлення до навколишнього світу; – емпіричні: анкетування, педагогічне спостереження, діагностичні завдання, аналіз художніх робіт учнів, педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) для визначення рівнів сформованості у молодших школярів естетичного ставлення до навколишнього світу засобами образотворчого мистецтва й перевірки ефективності обґрунтованих педагогічних умов і методики; – статистичні: методи математичної статистики (критерій Пірсона (χ^2)) для оцінювання достовірності відмінностей між показниками контрольної та експериментальної груп за результатами експериментальної роботи, порівняння їх із вихідними.